

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiunea din
Brașov și la următoarele
BIROURI DE ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukas Nachf.,
Nax. Augenthaler & Emeric Les-
ner., Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelk.
In Budapesta: la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII. Erzsébet-körút).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garmond pe o coloană 10
banii pentru o publicare. Pub-
licări mai dese după tariful
și învoială. — RECLAME pe
pagina 3-a o seriă 20 banii

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANUL LXVI.

"GAZETA" iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
M-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
M-rii de Duminecă 3 fr. pe an.
Se prenumără la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 50. etajiu
I.: Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dușul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Un esem-
plar 10 banii. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 229.

Brașov, Miercuri-Joi 16 (29) Octombrie.

1903.

Tisza și partidul liberal.

În seara de azi se va vedea dacă contele Stefan Tisza în cele patru luni, ce au trecut de la prima sa încercare de a forma cabinetul, a știut să-și pregătească terenul în propriul său partid, pentru-ca, primind erăși însărcinarea din partea coronei, să-și asigure reușita.

Conferența de astăseară a clubului de la „Lloyd“ ne va lămuri asupra situațiunii, în care se află de prezent partidul liberal, și nu mai puțin asupra șanselor, ce le poate avea din nou designatul ministru-president de a forma un guvern definitiv și de a aplana divergențele și a rezolva criza.

Vedurăm, că din primul moment contele Stefan Tisza a ținut să pășescă ca salvator al țării și al partidului, care o guvernază deja timp de peste treizeci de ani exclusiv și, putem afirma cu cea mai mare liniște, după plac, după liberul ei arbitriu.

Drept mulțumire partidul liberal — ai căreia membri erau întrușiți luni seara în număr mare în localitatea clubului, așteptând reînnoirea la Viena a lui Tisza — a primit pe noul ministru-president cu o bucurie și însuflețire neobișnuită, ce a surprins chiar și pe contele Tisza, care, cu totă inchipuirea ce pare a-o avea despre sine și însemnătatea sa personală, nu s'a așteptat la o întâmpinare atât de călduroasă și plină de dragoste din partea celor, cari în lunie a. c. abia au vrut să stea de vorbă cu el.

În acest interval s'au întâmplat multe prevedute și neprevedute și criza adusesse lucrurile la un punct, încât era pusă în întrebare însăși existența partidului liberal și a domniei sale în viitor. Ii apucase mare frică pe cei ce de decă de ani s'au datat a sta tot lângă oia cu carne și tot la masa întinsă, că într'o bună

diminătă pot să o pățescă și ei ca toți cei ce vor să ședă pe două scaune și pot să cadă fără de nici o glorie și să fie siliți a părăsi frumosul palat al parlamentului, a căruia construire cu-o risipă așa de mare caracterizează așa de bine conștiința guvernării tiszaiște în Ungaria.

De aci se esplică bucuria demonstrativă cu care tabăra mamelucască a veciniceii majorității a primit pe nou designatul ministru-președinte la sosirea sa din Viena, pe fiul aceluia Tisza, care a călcat și moralul public și adevăr și dreptate numai ca să mulțumescă, să ingrașe și să îmbogățescă căta sa de pretoriani, de care se încunjura și cu care scia să linguscă pe cei de sus și să se plece lor, ăr pe cei de jos să-i desconsiderare și să-i maltrateze în mod volnic și despotic.

Cine nu se gândesce cu spaimă la acel period de imoralitate, când răposatul Coloman Tisza se încovoia dinaintea cererilor de credite militare ale cercurilor curții vieneze, ăr în schimb își lua permisiunea de a persecuta și maltrata naționalitățile, cărora le declarase războiul de exterminare? Cine nu-și aduce aminte că cutezarea regimului tiszaiș a mers până a pretinde în totă forma de la guvernul României, ca să-i dea mână de ajutor pentru a urmări pe „agitatorii“ români din Ardeal, pentru a nimici prin urmare partidul național român, din care se pretinde că se recrutează acei „agitatori“?

S'a ăis de Tisza fiul, că ar fi mai liberal, mai echitabil și mai conciliant decât tatăl său. Nimeni, nici chiar Maghiarii nu cred acesta, pân'ce contele Stefan Tisza nu o va dovedi prin fapte.

Dăr nici că poate să se ocupe pentru moment designatul ministru-president de cestiunea naționalităților, când pentru el totul atârână de cestiunea programului militar, de

acolo, că ore îi va succede să scotă la liman programul său deosebit față cu acela al comisiunii de nouă, or' nu? **Vechia falangă liberală** jidano-maghiară va fi totă pe partea lui Stefan Tisza. În majoritatea actuală sunt însă și elemente contrare tovarășiei tiszaiște, și astăzi se va decide dacă grupurile diferite liberale vor mai sta împreună, or' se vor rupe deolaltă.

Nouă întâlnire de împărați. În zilele prime ale lunii lui Noemvre a. c. se vor întâlni la Wiesbaden împăratul Wilhelm al Germaniei cu Nicolae II. al Rusiei. Ziua întâlnirii va fi 4 Noemvre st. n. Probabil, că ministrul de externe rusesc Lamsdorf va fi de față. Despre cancelarul Bülow nu se scie încă decât va însoți ori nu pe împăratul german. Diarul prietului Uhtowski „Petersbuskije Viedomosti“ dă espresiunea bucuriei tuturor Rușilor asupra acestei întrevederi dicând că cu ocaziunea acesta se va decide asupra viitorului tractat comercial între ambele împărați. Numitul diar adauge, că conversiunea capilor statelor e cel mai ușor mod de soluțiune a cestiunilor importante.

„Birșevia Viedomosti“ din Petersburg scrie: Amicii sinceri ai păcii se bucură, căci în momentul, când din Orientul îndepărtat se aud strigăte de război, scirea despre noul act al apropierii strînse între Rusia și Germania de la care atârână sortii continentului nostru, aduce liniștire în inimile noastre. Intrevederea de Wiesbaden apare cu un răspuns colectiv al Europei la glasul războinic ce răsună din Asia.

C r i s a.

Scim că, spre marea surprindere a cercurilor politice maghiare, Majestatea Sa Monarchul a însărcinat Lună pe contele Stefan Tisza cu constituirea cabinetului.

Însărcinarea acesta i-s'a dat contelui Tisza, după-ee Duminecă după

amiadă s'a ținut la palatul din Viena o conferență presidată de Maj. Sa și la care au luat parte Tisza, Khuen-Hedervary, Lukacs, Goluchowski, Pitreich și Burian. În această conferență rolul principal l'a avut Goluchowsky. El a comunicat celor trei bărbați politici maghiari scirile ce le-a primit din străinătate, unde s'au produs îngrijiri față de conflictul dintre Ungaria și Austria, conflict care primejduesce unitatea monarhiei și legăturile dintre cele două țări aliate.

A doua zi, Lună, la orele 9 contele Tisza a fost primit în audiență, cu care ocazie Maj. Sa l'a însărcinat formal cu constituirea cabinetului.

Declarațiunea lui Tisza.

După audiență contele Stefan Tisza a făcut următoarea declarație către reprezentanții presei:

— Am primit de la Maj. Sa însărcinarea de a constitui cabinetul în nisce împrejurări, cari în mod imperativ m'au deobligat, ca să nu las coróna și țera, în aceste stări grave, fără guvern responsabil. Programul, ce-l voi prezenta relativ la cestiunile militare pendente, **reclamă o modificare relativ neesențială** a hotărârilor unanime ale comisiunii de 9. Voi face în direcțiunea această propunere comisiunii și voi ruga-o, ca modificările și textul original să le prezente conferenței partidului. În chipul acesta or' și cine își poate forma o iconă fidelă asupra însemnătății acelor modificări, cari sunt necesare pentru-ca din siml partidului liberal să se potă constitui un guvern, țera să fie scăpată de anarhie și de pericolul conflictelor. Am speranța, că programul ce-l voi prezenta, va liniști țera și va determina opoziția de a nu pune și pe mai departe piedeci în calea votării proiectului de recruți neschimbat și a îndemnității bugetare. În primul rând mă voi nusi spre ajungerea acestui scop pacinic, și numai decât atitudinea opoziției va face inevitabilă lupta, voi începe acea luptă prin întrebuintarea armelor constituționale, ce se unesc cu spiritul parlamentarismului.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

(1)

Expozițiunea științifică din București.

Expozițiunile sunt o întocmire a timpurilor nouă. Ele sunt nisce probe vii ale progreselor făcute de activitatea omenescă, nisce testimonii vădite despre gradul de înaintare, la care a ajuns un popor oarecare, și tot-odată o adevărată școlă pentru aceia, cari vor să învețe, un câmp deschis de întrecere pentru cei doritori de muncă și un îndemn puternic la activitate și la perfecțiune pentru or' și ce om cu oarecare pricepere și cu dor de înaintare.

Introduse mai întâi pe la sfârșitul vécului al XVIII-lea, expozițiunile se dezvoltă din ce în ce în decursul vécului trecut, până când ajunseră să întrunescă la întrecere nobilă pe toate popoarele cu oarecare cultură de pe suprafața globului pământesc, devenind astfel „jocurile de întrecere“ moderne nu numai ale unui singur popor, ci ale omeniei întregi.

La noi, la Români, încă s'au făcut unele încercări de expozițiuni parțiale, la care s'au adunat produse din anumite ramuri ale activității poporului nostru din regiuni mai mari sau mai mici. Astfel putem aminti la noi, cei din Ardeal și Ungaria, expozițiunea din Brașov din anul 1862, întocmită de „Asociațiunea transilvană pentru literatura rom. și cultura poporului român“, pe cea din Sibiu din anul 1881, răsarită în prejma aceleiași societăți și acum de curând „expozițiunea industrială și agricolă“, ținută în toamna trecută tot în Sibiu prin strădania vrednicilor conducători ai „Reuniunii române agricole“ și ai „Reuniunii meseriașilor români“ din vechiul oraș de pe țărmurile Cibinului. În România s'a întocmit înainte cu câțiva ani o expoziție industrială în Craiova, pare-mi-se la inițiativa d-lui Butculescu („expozițiunea operatorilor“), o altă expozițiune de aceeași natură în București; de prezent se pregătesce o expozițiune agricolă în Brăila; în fine vom aminti diferitele expozițiuni artistice, ce se țin aproape în fie-care an în capitală.

Expozițiunea, despre care voiesc să vorbesc în aceste rânduri, este strîns legată cu congresul „Asociațiunii pentru înaintarea și răspândirea științelor“, de care am făcut amintire în numărul de Dumineca trecută al „Gazetei“. Scopul ei a fost, ca paralel cu lucrările și dezbaterile congresului, să arate în mod viu și ușor de înțeles, ce se lucră în România pe țărmul științelor, ce progrese s'au făcut până acum pe acest țărm, și tot-odată să simbolizeze într'un tablou deschis privirilor tuturor unirea omenilor de știință ai neamului românesc la muncă comună spre binele și înaintarea țării și a neamului, din care fac parte.

Era însă natural, ca atunci, când era vorba să se dea o dovadă vie despre progresele făcute de știința română, privirile aceluia, cari voiau să pună la cale o asemenea mărturie, să se îndrepteze pline de recunoștință spre aceia, cari prin munca lor, prin jertfele lor de tot felul au creat condițiunile de lipsă, ca aceste progrese să se potă face. Cu alte cuvinte, era natural, ca în expozițiunea, despre care e

vorba, să li-se aducă un tribut de recunoștință omenilor mari ai României și în genere ai poporului românesc, cari prin activitatea lor literară, științifică, bisericăscă, economică sau politică au făcut cu putință, ca generațiunea de astăzi să potă lucra în liniște și să potă dovedi, că știința nu mai este o plantă exotică în România. — Etă înțelesul secțiunii retrospective sau istorice a expozițiunii, despre care am început a tracta!

Expozițiunea, isvorită din inteligența vie și din inima caldă românească, și tot-odată prefăcută în faptă prin activitatea neobosită a d-lui profesor C. I. Istrati, a fost instalată în localitățile laboratorului de Chimie de pe țărmurile drept al Dâmboviței (Splaiul Generalul Magheru) și în curtea spațioasă a acestui laboratoriu. Secțiunea retrospectivă și a artelor grafice (cărți, harte, tablouri etc.) a fost adăpostită în amfiteatrul (sala principală) și în patru săli laterale ale laboratorului. Pentru adevărata expoziție științifică s'a construit anume o hală de lemn destul de spațioasă, care potă de frontispiciu devisa

pe socotela lui. Aşa de exemplu un jupân cu numele Szeredai Leo istoriseşte următoarele despre cunoştinţa sa cu Fadrusz:

Era pe vremea procesului memorandului în Cluşi. Înaintea băncii diariştilor se opresce într'o zi un tînăr îmbrăcat cam prost, cămaşa necrohmolită, pantalonii mototoliţi. Se uita cu atenţiune la mine cum luam note. Credeam că-i vr'o calfă de meşteşugar. De-odată un acusat valah face o declaraţiune. Tînărul scote o înjurătură aşa că nu-l putură auzi, decât cei mai de-aprope: „Hogy az Isten pusz-*ítsa el a fajtáját*“ (Stirpi-ţi-ar Dumnezeu neamul!) Uitându-mă atunci în ochii lui, gândul meu a fost, că acesta trebuie să fie un om *extraordinar*. Era Fadrusz, venit la Cluşi la espoziţia planurilor pentru statua lui Mătieş craiu.

Nu este adorabilă naivitatea diariştilor maghiar, care nu dă nici o atenţiune lui Fadrusz, deşi era aşa de aproape, încât i-se uita în note. Însă îndată ce înjură pe Români, Szeredai „ghindeşte“, că trebuie să fie un om *extraordinar*...

Convertire. Cetim în „Nagyvárad“: În Arad a trecut la religiunea gr. cat. d-şora Isabella Gaspar (Goldstein), logodnica d-lui Dr. Lengyel János, candidat de avocat. Domnişora a fost botezată de protopopul George Telescu.

Sf. Sinod. Sesiunea ordinară de toamnă a sf. Sinod s'a deschis Duminecă în Bucuresci, sub preşedinţia Metropolitului Primat. D. Dim. Sturdza ministru-preşedinte şi ministru de culte interimal, a cetit decretul regal de deschidere a sesiunii. S'au ales apoi diferitele comisiuni. La propunerea d-lui D. Sturdza sf. Sinod a decis a retipări „Noul Testament“ într'o ediţiune populară, după vechiul text aflat în mănăstirea Neamtu, şi cu ortografia Academiei române. Sinodul s'a amânat apoi până Joia viitoare.

Apel. Secţia Braşov a societăţii „Crucea roşie“ va deschide cu ziua de 1 Decembrie o cantină populară, unde se va da zilnic prânz gratuit la 50 de sëraci. Fiindcă numita societate nu are la dispoziţie toate mijlocele necesare spre acest scop, în numele omenirii suferinde ea apelază la om. public cu rugămintea, să binevoiescă a contribui cu bani şi cu produse la realizarea acestui scop filantropic. Bani sunt a se trimite pe adresa domnei Carol Schnell, ér produsele pe adresa domnei Enric Aronsohn, membre în comitetul cantinei. Acésta din urmă locuiesc în str. gării (Blumena) Nr. 39. — Braşov, 26 Oct. 1903. *Comitetul cantinei.*

Teatru german. Marţi în 27 Oct. s'a dat comedia vieneză cu cântări în beneficiul harnicului regisor şi actor Franz Redl „Er und seine Schwester“. Teatrul a fost înghesuit de public. Redl a jucat cu mult talent şi cu multă vervă ca totdeauna pe comicul şi a secerat furtunose aplause. Lângă el s'a distins d-şorele Tilly Artot şi Anna Mehler şi d-nii Gustav Olmar şi H. Riess. — Astăzi Miercuri se va reprezenta drama „Nathan der Weise“ de Lessing, ér mâne Joi, se va da ultima órá opereta „Der Kellermeister“ de Zeller.

Desvelirea monumentului d-rului Davila.

Inaugurarea monumentului d-rului Carol Davila s'a făcut în Bucuresci Duminecă la órele 10 dimineţa, cu o deosebită ceremonie. Monumentul este ridicat în curtea facultăţii de medicină, din iniţiativa unui comitet de doctori, medici-veterinari şi farmacişti.

Piedestalul monumentului este de marmoră, ér statua, reprezentând pe regretatul Davila în mărime naturală şi în uniformă sa de general, a fost executată de sculptorul Carol Storck şi turnată în bronz cu deplin succes în atelierele şcolii de arte şi meserii din Bucuresci.

În jurul statuei se află o mică grădiniţă, ca o dragălaşă podóbă a măreţului monument.

Pe piedestalul de marmoră, în partea din faţa statuei, se află o placă comemorativă de marmoră, pe care se află următoarea inscripţie:

„Generalul doctor C. Davila 1828—1884. Spitalul oştirei din Mihail-Vodă. Şcoala naţională de medicină şi farmacie. Şcoala veterinară. Serviciul sanitar al armatei. Serviciul sanitar al Principatelor-unite. Asilul Elena Dómna. Eforia spitalurilor civile. Şcoala de surdo-muţi. Facultatea de medicină din Bucuresci. Institutul de chimie. Iniţiator, creator, organizator. 1853—1884“.

În partea posterioară a piedestalului se află de asemenea o placă comemorativă, pe care stă scris:

„Comitetul de erigere: generalul dr. Iuliu Teodoriu preşedinte, doctorul Iacob Felix, generalul doctor Zaharia Petrescu, dr. Constantin D. Severeanu, dr. Dimitrie Grecescu, dr. Florea Teodorescu, medic veterinar Alexandru Locusteanu, farmacist maior Dimitrie Niculescu şi farmacistul Dumitru Roşu. 1903“.

Pe piedestal şi la pólele lui se află de asemenea o mare corónă comemorativă de bronz, depusă de delegaţii doctorilor bulgari, şi pe care stă scris:

„Lui Carol Davila. Recunoscătorii doctori şi farmacişti bulgari, foşti elevi ai şcolii de medicină din Bucuresci“.

Înălţimea statuei e de 7 metri, şi a costat 40.000 de lei, sumă adunată prin subscripţie.

Statua privesc în faţa bulev. Independenţei, ér în spate are intrarea facultăţii de medicină.

La acésta ceremonie a asistat un fórt mare număr de persoane.

Numérose coróne au fost depuse la picioarele statuei aceluia, ce a muncit fără preget pentru prosperarea sciinţelor medicale în România.

Din comitatul Făgăraşului.

— Fine. —

Este sciut, că pe timpul când a fost cassar la comitat Grünfeld Itig, s'au defraudat peste 21.000 cor., bani publici, pentru care faptă Grünfeld şi revisorul au fost pedepsiţi cu suspendarea lor din oficiu, ér ceilalţi funcţionari, cari au negles controla obligată, au fost pedepsiţi cu diferite sume în bani, şi toţi la olaltă făcuţi responsabili pentru daunele cauzate comitatului.

S'au pus la cale două procese de desdaunare, unul deosebit contra lui Grünfeld, ér mai târziu — după încheierea cercetării — un alt proces contra tuturor funcţionarilor făcuţi responsabili. Cu acest din urmă proces a fost însărcinat Dr. Şerban, ca substitut de fiscal. Acest de al doilea proces s'a sfirşit curând prin contumaţie, căci afară de incusă, avocatul n'a mai înaintat nici un rescript. Acusaţii au câştigat şi Grünfeld şi-a încassat prin execuţie speşele procesuale de la comitat. Tot aşa şi ceilalţi acuşaţi.

Acest rezultat s'a arătat comitatului, care în o adunare generală l'a luat la cunoştinţă şi a făcut raport ministrului. Ministrul a schimbat decusul comitatului şi a ordonat înoirea procesului perdut, rămânând avocatul Dr. Şerban responsabil pentru speşele cauzate în proces şi pentru alte eventuale daune. Cu înoirea procesului contra tuturor funcţionarilor s'a însărcinat avocatul Dr. Turcu ca fiscal onorar al comitatului. Procesul renoit este în curgere. Într'aceea s'a perdut şi procesul intentat deosebit contra lui Grünfeld, şi anume s'a perdut, căci avocatul n'a dat dovedile ordonate de tribunal. Despre acésta, în locul vice-comitetului interesat, protonotarul a făcut raport congregaţiei, care în şedinţa din 17 luna c. a decis să se provóce Dr. Şerban ca în 30 de zile să dea declaraţie deobligătoare, că va plăti comitatului speşele cauzate şi anticipaţiile luate cu cele două procese cu peste 24.000 coróne, căci la din contră va fi acusat. S'a luat la cunoştinţă starea procesului renoit şi s'a decis, ca procesul să se continue mai departe numai contra lui Grünfeld şi ca pagubele ce în astfel de mod nu ar afla acoperire, să se acopere prin arunc pe comitat în cas decă ar aproba ministrul acest conclus.

De o deosebită însemnătate a fost şi cauza comunei Şinca-veche, care a vîndut unei firme (Bayer) un mare cuant de lemne de brad din frumósa ei pădure seculară de pe valea Strâmbei. Comitatul în o şedinţă trecută a aprobat contractul de exploatare cu condiţia, ca lemnele ce se exploatează să se măsore acolo sus în pădure cum stau netăiate şi antreprenorii să plătescă cuantul de lemne după acésta măsurare cu câte 15 cruceri de metru cubic.

Acest decis şi condiţie pusă de comitat, nu a recurat'o nici comuna şi nici antreprenorul. Pe basa şi în sensul acestui conclus al comitatului părţile au întregit contractul lor şi contractul astfel întregit l'au subscris, adaogînd, că-l subscriu siliţi de împrejurări şi cu speranţa, că s'v modifíca condiţia comitatului de a se măsura lemnul sus în pădure şi se va concede să se măsore jos la pólele pădurei tăiat şi scos din pădure până la acel loc.

Prin luna Iunie a. c. reprezentanţa comunei a adus un conclus, ca să se modifíce în acest sens condiţia pusă de comitat, dér nu mult după aceea auzind acésta poporul, reprezentanţa comunală a ţinut o nouă şedinţă şi a decis a scóte din valóre decisul din Iunie şi a susţinut contractul încheiat cu condiţia pusă de comitat, ca să se măsore lemnele sus în pădure netăiate, aşa cum stau acolo.

Causa s'a subşternut comitatului spre deciderere.

După cum ni-s'a referat în adunarea generală, în comitetul permanent Dr. Şerban a propus ca să se elimineze condiţia comitatului şi ca lemnul să se măsore tăiat şi scos din pădure, jos; ér Dr. Turcu a propus să se susţină contractul încheiat cu condiţiunea comitatului ca lemnul să se măsore sus în pădure, care ultimă părere cu patru voturi contra patru s'a şi primit votând şi comitele suprem ca preşedinte pentru propunerea lui Dr. Turcu. Acésta oa propunere a comitetului permanent s'a recomandat şi adunării generale spre primire.

În adunarea generală atât Dr. Turcu, cât şi Dr. Şerban şi-au susţinut propunerile lor aducînd fie-care argumentele sale. A vorbit şi preutul Fulicea din Şinca pentru propunerea lui Dr. Turcu, arătând că la din contră comuna ar suferi o daună enormă. Tot astfel a vorbit şi notarul Fulicea din Recea.

Pentru propunerea lui Dr. Şerban a vorbit notarul Pop Emil din Şinca-veche, care conduce acésta cauză şi care a declarat, că antreprenorul în acest sens este deja întrodus în pădure.

La votare, — fără de a se fi numărat voturile şi fără să se fi făcut contra probă, — nu s'a primit propunerea comitetului permanent şi aşa s'a decis, ca să rămână în valóre contractul original făcut de părţi la început. Decí ar fi să se elimineze condiţia pusă de comitat ca lemnul să se măsore asa cum stă sus în pădure.

Póte vedé orí şi cine că paguba comunei va fi enormă. O fórt potrivită observare a făcut un membru dicînd: „aşă-déră ne jucăm d'a conclusele, ađi decidem una, ce întră în putere de drept, şi mâne tot asupra aceluia obiect decidem alta.“

Singura avere mai de ceva a comunelor noastre este pădurea. Şi până acuma s'a întemplat, ca antreprenorii fără nici o sfială, contra contractelor încheiate, au devastat pădurile proprietarilor făcîndu-le pagube enorme şi apoi s'au dus pe aci încolo. Aşa s'a întemplat d. e. cu pădurea Vistişóra a familiei Stanciu. Preţul pădurilor la noi va cresce într'una şi trebuie bine grijit ca pădurile să nu se lase pradă niměnui şi cu deosebire antreprenorilor speculanţi.

S'a votat 500 coróne chirie anuală pentru cancelaria preturei de la Arpaş. Diurnele medicilor cercuali s'au ridicat de la 3 la 6 coróne şi banii de călătorie li-s'au satorit cu 30 fileri de kilometru. Celelalte obiecte au fost de o însemnătate mai mică. Pagubă că la

acésta adunare generală de atăta însemnătate nu au luat parte şi alţi membrii români de valóre ai comisiunii municipale.

C.

Jules Claretie despre d-şora Grigoriţa

În ultimul număr al diariştilor frances „Figaro“, d. Jules Claretie, membru în comitetul de esaminare de la conservatoriu, literat de frunte şi în ale artei dramatice autoritate publică, sub titlul „Au conservatoire“ un prim articol, în care se ocupă de concursul, ce s'a ţinut de curînd la conservatorul din Paris. În acest articol d. Claretie vorbesce şi despre d-şora Grigoriţa, sora nenorocitei Elisa Popescu, asasinată de escrocoul internaţional Greunling. Éta ce dicé d. Claretie:

„Am vedut printre cele desolate o sérmană copilă, care pe lângă durerea tragică a unei drame neaşteptate simţiia adăogându-se necazul unei decepţiuni profunde. Acésta este sora acelei nenorocite, care şi-a găsit mórtea într'o cameră a hotelului Regina.“

D-şora Popescu s'a prezentat la esamene sub numele de Grigoriţa, şi fiind frumósa mare, elegantă, putea spera că va cuceri locul pe care îl ambiţiona în mahalaua pescarilor. Terminase tocmai a recita cu o energie sélbatică o scenă din *Erinnyes*.

De când cu succesul d-lui Max şi promisiunile d-şorei Ventura, Români au început să ne trimită destui candidaţi.

Tóte simpatiile erau îndreptate către această copilă de nou-şpre-dece ani îmbrăcată în negru, drăguţă şi care în ajun înmorméntase cu propria mână pe sora, pe care mama venită din Bucuresci n'a mai putut'o vedé. Şi cu o voce fórt dulce, tragediana, care recitase imprecacţiunile Klytemnestei, îm povestí câteva óre înainte, acea dramă adevărată... Ce sunt durerile teatrului, faţă de durerile vie?

O cestiune gravă, ce e drept, cestiunea accentului, un accent românesc fórt pronunţat a împedecat pe d-şora Grigoriţa de a găsi în Paris succesul, care o aşteptă fără îndoială în patria sa“.

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 27 Octomvrie. Planul contelui Tisza de a face să se primescă de către comisiunea de 9 *modifícările* aduse cu el din Viena, n'a reuşit. Majoritatea membrilor comisiunii, între cari şi contele Apponyi, n'a primit programul lui Tisza. La propunerea lui Coloman Szell s'a hotărît, ca programul original neschimbat să fie prezentat conferenţei partidului, ce se va ţine Miercuri.

Budapesta, 27 Octomvrie. Contele Tisza a declarat, că în cabinetul său nu póte avé loc contele Apponyi.

Budapesta, 28 Octomvrie. Se dá ca pozitivă scirea, că membrii fostului partid naţional (apponyist) vor eşi din partidul liberal.

Budapesta, 28 Octomvrie. Se crede, că Apponyi se va resgândi şi nu va eşi din partidul liberal. În cas când ar eşi, numărul deputaţilor ce-l vor urma, nu va fi mai mare de 30. Se svonesce, că Saşii vor intra în partidul liberal.

Salonic, 27 Octomvrie. Contra trenului, care venia din Ueskueb, s'a făcut la Mitroviţa un atentat cu dinamită. Esplosia n'a făcut stricăciuni decât la şine. Trenul a rămas netatins.

Constantinopol, 27 Octomvrie. La Ueskueb s'a descoperit o conjuraţie militară contra consulului rusesc Belajew. Şése bataliöne au fost trimise la Ueskueb.

POSTA REDACŢIUNEL.

Alfus. Primit. Încă n'am avut timp s'o cetim. Aglomeraţie de materie!

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor responsabil: Traian H. Pop

**Dela „Tipografia A. Mureșianu“
din Brașov,
se pot procura următoarele cărți:**

(La cărțile aici înșirate este a se mai adăuga
la lângă portul postal arătat, încă 25 bani pentru
recomandatie.)

Scrieri economice.

**Manual complet de agricultură
rațională**, de Dr. George Maior, profesor
de agricultură la școala superioară dela Fă-
răstru și la Seminarul Nifon Metropol-
itul din București. Cartea cuprinde patru
volume:

Vol. I **Agrologia**, sėu Agricultura
generală. 34 cőle de tipar cu 217 figuri în
text. Carte didactică aprobată de On. Mi-
nistru de Agricultură al Romăniei cu de-
cizia Nr. 2078 din 1897. Costă 5 corőne.

Vol. II **Fitotehnia**, sėu cultura
specială a plantelor, 38 cőle de tipar cu
202 figuri în text. Carte premiată de Aca-
demia Română cu premiul Nasturel-Herescu
in sesiunea 1889. Costă 8 corőne.

Vol. III **Zootehnia**, sėu Cultura ge-
nerală și specială a vitelor cornute, dim-
preună cu lănăria și lăptăria, 49 cőle de
tipar cu 225 figuri în text. Costă 8 corőne.

Vol. IV **Economia Rurală**, sėu or-
ganizașunea și administrarea moșilor mari
și mici. Costă 8 corőne.

Cartea d-lui prof. Maior se deose-
beșe esențial de lucrările de acest fel
apărute până acuma în limba și literatura
română prin aceea, că este prima lucrare
completă pe terenul agronomiei în limba
noastră, care tratăză tőte cestiunile cele mai
mari ca și pe cele mici privitoare la agri-
cultura română din tőte țerile locuite de
Romăni, pe baza progreselor actuale ale
științei și tehnicei agricole moderne. Ea
ia serios concurența cu cele mai bune lu-
crări apărute până acuma în limbile culte:
germană, francesă etc.

Economia pentru școalele populare com-
pusă de Teodor Roșu, învățator la școala
principală română din Lăpușul-Unguresc.
Edișunea a doua. Prețul 60 b. (pl. 5 b.
porto.)

Despre influința împrejurărilor asupra
acțiunilor și deprinderilor animalelor de
Lamarek, cu un studiu asupra lui Lamarek
de Panzite Iosin. Prețul 50 b. pl. 10 b. porto.

Romănia agricolă, studiu economic de
Dr. George Maior, profesor de agricultură
și fost estimator espert la banca agricolă.
Motto: „Sėrac în țeră sėracă“. Eminescu.
Prețul 2 cor. plus 10 b. porto.

„**Cartea Plugarilor**“ sėu pővestiri
economice despre grădinărit, economia cām-
pului, creșterea vitelor“ etc. scrisă de Ioan
Georgescu. 90 pag. Form. 8° costă 50 b.
(+ 6 b. porto).

Insoșirile de credit împreunate cu
insoșiri de consum, de vėnđare, de viieri,
de lăptari etc. Indreptare practică pentru
inșinșarea și conducerea de astfel de inso-
șiri, de F. W. Raiffeissen. Edișunea a V-a
Trad. de Dr. A. Brote. Editura Reuniunii
rom. de agricultură din comit. Sibiului.
Conține 227 pag. costă cor. 1.60 (+ porto
20 bani.)

Grădina de legume, de Ioan F.
Negruțiu, profesor în Blășiu. Pentru popo-
lul nostru, scrierea d-lui prof. Negruțiu, e
de cel mai mare folos practic. Costă 50 b.
(plus 5 b. porto).

„**Sfaturi de aur**“, pentru sățenii ro-
măni de tőtă starea și etatea, de Aron Boca
Velcheranu. Prețul 60 b. (plus port 5 b.)

Imbunătășirea stării sățenului, de Gr.
G. Peucescu. Prețul 50 bani (plus porto 5 b.)

„**Cultura și îngrijirea grăului**“, de I.
F. Negruțiu. Pr. 14 b. (plus porto 5 b.)

„**Economia**“, pentru școalele populare,
de Teodor Roșu. Prețul 60 bani (plus
porto 5 b.)

„**Buna chivernisală**“, de Teodor V.
Păcățian. Pețul 40 bani (plus porto 5 b.)

Scrieri scolare.

Recompensele și pedepsele în școala
poporală, studiu pedagogic de d. Dariu, cu
un adaus, 64 pag. format mare. prețul 60
bani, sė pot procura dela Tipografia A.
Mureșianu, precum și dela autor și din
librării.

Cântul în școala poporală de Iuliu
Pop, învățator în Năsėud. Teoria, praxă și
cântări. Este o scriere întocmită pentru
oai ce propun cãntările. Prețul 60 b. (cu
posta 66 b.)

Manual catehetic pentru primii ani
școlastici, ca indreptar pentru cateheți,
invățatori și părinți, prelucrat de Basiliu
Rutiu, profesor la seminarul din Blășiu
Prețul 80 b. (cu posta 90 b.)

Gramatica limbii române, pen-
tru școalele inferioare, prelucrată după siste-
mul fonetismului modern, de Ioan Papiu.
Partea I. Etimologia. Edișunea II. Prețul
50 bani.

„**Invățatură creștinăscă**“ sėu **Catehis-
mul mare** pentru tinerimea greco-cat
Edișunea III. (1898). Cu binecuvėntarea
episcopului de ordină al Gherlei, Ioan
Alexi. Noua edișune a apărut cu imbun-
tățiri și e tipărită cu ortografia cu șemne.
Conține 284 pag., format 8°, e legată solid
și costă cor. 1.60 (cu posta cor. 1.80).

Indreptar teoretic și practic pentru
invățământul intuitiv în folosul elevilor pre-
garandiali, a invățatorilor și a altor omeni
pe școala de V. Gr. Borgevan prof. de peda-
dogie. Edișunea III. Prețul 2 cor. 40 bani
(+ 10 b. p.)

Oral general pentru școala română
cu 6 clase și cu un singur invățator de
Georgiu Magyar. Prețul 80 b. (+ 10 b. p.)

Scriptologia, sėu modul de a invēta
cetitul scriind. Indreptariu pentru invēta-
tori la tractarea Abecedarului de Basiliu
Ietri prof. preparandial pens. Prețul cor. 2.
(+ 10 b. p.)

Curs practic de limba maghiară pentru
școalele popor. rom. întocmit pe baza nou-
ui plan ministerial de invēș. de Ioan Dariu
cu concursul mai multor bărbăți de școala.
Partea I. pentru anul I-ii și al II-lea de
școala. Prețul 32 bani (+ 10 b. p.)

**Cărți pentru comercianți
și funcționari de bancă:**

**Introducere în contabilitate și
contabilitatea împartidă simplă**, de I.
C. Panțu. O carte bună pentru a invēta cu
ușurință contabilitatea. Pagina I—VIII +
213. Prețul 2 cor. (+ 20 b. p.)

„**Curs complet de corespondența
comercială**“ de I. C. Panțu. Conține
modele de circulare, scrisori de informașuni,
recomandășuni și acreditive; scrisori în
comerciu cu mărfuri, comisiune și expedi-
șune; cestiuni cambiale, afaceri cu efecte,
monede, cupőne etc. Prețul 3 cor. 20 b.
(+ 20 b. p.)

**Al doilea capitol din contabili-
tatea de plătă**, de I. C. Panțu. Acestă bro-
șură conține: *afacerile de credit cambial
și afacerile de bancă*. Prețul broș. 2 corőne
(+ 10 bani porto).

Cursul la bursa din Viena.

Din 27 Octob. n. 1903.

Renta ung. de aur 4%	118.30
Renta de corőne ung. 4%	97.85
Impr. cail. fer. ung. în aur 3 1/2%	89.20
Impr. cail. fer. ung. în argint 4%	97.40
Oblig. cail. fer. ung. de ost I. emis.	97.25
Bonuri rurale ungare 3 1/2%	92.55
Bonuri rurale croate-slavone	205.—
Impr. ung. cu premii	—
Losuri pentru reg. Tisei și Seghedin	155.—
Renta de hărtie austr.	100.25
Renta de argint austr.	100.—
Renta de aur austr.	119.70
Rente de corőne austr. 4%	100.20
Losuri din 1860.	153.20
Acții de-ale Băncei austro-ungară	16.05
Acții de-ale Băncei ung. de credit	731.—
Acții de-ale Băncei austr. de credit	662.—
Napoleondori	19.97
Mărci imperiale germane	117.22 1/2
London vista	239.27
Paris vista	95.17 1/2
Note italiene	95.25

Cursul pieței Brașov.

Din 27 Octob. n. 1903.

Banecot rom. Cump.	18.96	Vėnd.	19.—
Argint român.	18.84	„	18.92
Napoleond'ori.	19.02	„	19.10
Galbeni	11.20	„	11.30
Ruble Rusesci	2.53	„	2.54
Mărci germane	117.10	„	117.50
Lire turcesci	21.50	„	21.60
Seris fonc. Albina 5%	101.—	„	101.25

**ANUNCIURI
(insertiuni și reclame)**

sunt a se adresa subscrișei
administratiunii. In cazul pu-
năcării unui anunciu mai mult
de odată se face scădēmēt,
care creșce cu cât publicarea
se face mai de multe-ori.

Administr. „Gazetei Trans.“

PAGLIANO-SIRUP

Mijloc de curățirea sângelui. Preparat din anul 1838,
de Prof. Girolamo Pagliano, FLORENZ, Via Pandolfini, (ITALIA).
Depositul de trimitere: Farmacia BRACHETTI. ALA, Sūd-Tirol.

Socotělă curată!
Cel mai cu efect șupun med. este
Săpunul Carbol-Păcură și Puciosă
a lui BERGMANN.
(Marca: 2 mineri),
dela BERGMANN & Co., Drezda & Tetschen a/E.
escelent și probat contra tuturor necurățeni-
lor pielii, ecsemă, ca: parasiți, roșeli, p strui,
pete roșii etc. **bucata 80 bani.**
Se capătă la: Teutsch & Tartler și la far-
macia V Roth, în Brașov. 21—30.(930).

Avis.
O domnișoră ped.
familie bună, doreșce a se
angaja ca guvernantă la copii.
Informașii la administrașunea
„Gazetei Transilvaniei“

ABONAMENTE
LA
„Gazeta Transilvaniei.“
Prețul abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:	Pentru Romănia și străinătate:
Pe trei luni . . . 6 cor.	Pe trei luni . . . 10 fr.
Pe șese luni . . . 12 „	Pe șese luni . . . 20 „
Pe un an 24 „	Pe un an 40 „

Abonamente la numerele cu data de Duminecă:

Pentru Austro-Ungaria:	Pentru Romănia și străinătate:
Pe an 4 cor.	Pe an 8 fr.
Pe șese luni . . . 2 „	Pe șese luni . . . 4 „
Pe trei luni . . . 1 „	Pe trei luni . . . 2 „

Abonamentele se fac mai ușor și mai repede prin
mandate postale.

Domnișii cari se vor abona din nou, sė binevoescă a
scrie adresa lămurit și a arăta și posta ultimă.

Administrașunea
„GAZETEI TRANSILVANIEI.“

Salonul de resturi, Strada neșră nr. 35.

A nu trece cu vederea!
Avem onőrea a face cunoscut Onor. public că pentru
SESONUL DE ÉRNA
a sosit un transport nou de
Resturi de mărfuri de lănărie
din cele mai moderne, pentru **rochi** de Dame și
haine hărbătesci
Mătăsării, Bluse negre și colorate,
Flanele de calitate főrte fină.
Stofe de doliu de tőte prețurile,
Barchent. Flanele de Tennis numai I-a calitate bună.
Onor. Dame sunt rugate în interesul lor propriu a se
adresa în cas de lipsă, cu tőtă încrederea la noi, asigurând
un serviciu reel, cu mărfuri ieftine și solide.
Cu tőtă stima
RESCHNER & SCHWARZ.
8—6,1128

Salonul de resturi, Str. neșră 35.